

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XLIX. De Immunitate Ecclesiarum, cœmeterii, & rerum ad eas
pertinentium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

5. Q. An possessores decimarum teneantur ad reparationem? R. Hoc posse videri, per d. c. 4. h. i. ubi dicitur, ex bonis Ecclesiarum faciendam esse reparationem: spectant autem de jure ad suas parochias locorum decimæ. Quod facit, quod Trid. d. c. 7. ex fructibus Ecclesiarum reparandis dicat Ecclesias, & per patronos, & alios, qui fructus Ecclesiarum colligunt. Peck, d. loco c. 14. Possent tamen recte contrarium alicui videri, cum nusquam decimis, earumque possessoribus imponatur hoc onus, sed iis, qui percipiunt Ecclesiarum fructus. Decimæ autem jam separatæ, & alteri Ecclesiarum concessæ, non possunt computari inter fructus loci ipsius Ecclesiarum; Sereniss. tamen Principes nostri in ultimo suo Edicto possessoribus decimarum cum aliquo moderamine onus illud imponunt, si fabrica non sit sufficiens, nec per fructus Ecclesiarum subveniri queat, priorumque oblationes non sint rantæ.

6. Facienda autem testaturatio pro Clerici & populi, qui convenire solet, multitudinem: cujus frequentia facit veterem Ecclesiam esse augendam sumptibus eorundem, cum ampliatio sit quedam reparatio. Quamvis in casu, quo quis oneratus Ecclesiam reficere, strictè verbum illud interpretetur, ut gravatus non teneatur nisi ad opus, quodd ante fuit, reparandum, non etiam de novo faciendum; cujus generis est ampliatio. Si remotior fuerit pristina Ecclesia, quam ut plerique parochiani divino cultui interesse tempore possint, extruenda nova est Ecclesia ex redditibus antiquæ, si inde illi, ejusque ministris, non accedat grave detrimentum, c. 3. h. i. Quo casu non obligabit juramentum Prælati de non alienandis rebus Ecclesiarum, cap. fin. h. i. cum istud non sit trahendum ad causam novam & necessariam, c. Clericus 35. sup. De jur. rejur.

7. Quæsitum fuit, Quid juris, si Parochus novæ Ecclesiarum non habeat debitam portionem, à quo illa petenda? Consultus super hac re respondit, Si Ecclesia matris abundet, non esse questionem, quin illa teneatur supplere: sin minus, tum agendum cum iis, qui decimas in loco novæ parochiæ percipiunt. Ita tamen, si per beneficiorum unionem, non tamen regularium, provideri non possit; tum enim demum decimarum possessores teneri vult Conc. Trid. Sess.

24. c. 13. De reform. Quod autem illi teneantur, sive laici sive etiam Clerici, est, quia decimæ ad hoc reservatæ Deo, ut proficiant iis, qui spiritualia seminant; ut sunt Parochi, illorumque causa potior: ut concessio facta aliis semper sit intelligenda, salva portione decente Parochis. Et hoc non tantum in iis parochiis, quæ hæcenus sunt, etiam separatim à matrice Ecclesia ante Trid. aut ante illud existentibus, sed etiam post erectis, cogente populi necessitate & commoditate, ex eadem ratione.

Leprosi concessum habere suam propriam Ecclesiam, cum presbytero, separatim à veteri Ecclesia, ita tamen, ut illi non sint injuriosi de jure Parochiali, c. 2. h. i.

Potest etiam Ecclesia secularis converti in regularem, Diocæsani consensu; ita tamen, ut Clericis secularibus ibi existentibus, quoad vivunt, de alimentis provideatur, c. 5. h. i.

TITULUS XLIX.

De Immunitate Ecclesiarum, cæmeterii, & rerum ad eas pertinentium.

SUMMARIUM.

1. Immunitas quid, & quotuplex.
2. Personalis quibus & ex quibus causis competit.
3. Realis bona Clericorum & Ecclesiarum eximio à tribus & gabelis.
4. Localis vetat exerceri profana in locis sacris.
5. Locis sacris competit & jus asyli.
6. Immunitas hæc quo jure Ecclesiis competit.
7. Competit & Ecclesiis non consecratis.
8. An competit Ecclesia interdicta?
9. An polluta?
10. Ecclesia nomine quid hic veniat.
11. An detur confugiendi ad Sacerdotem deferentem SS. Eucharistia Sacramentum?
12. Datur omnibus fidelibus baptizatis.
13. Non datur Iudæis.
14. Non infidelibus.
15. Datur excommunicato & interdicto.
16. An & hæretico?
17. An Clericis?
18. Habet locum in causa civili, veluti debet.
19. Item

19. Item in caussis omnibus criminalibus exceptis latronibus & nocturnis agrorum depopulatoribus.
20. An & crimina a quibus gravia excipienda?
21. Excipitur & crimen homicidii aut mutilationis in ipsa Ecclesia commissum.
22. An & alia delicta in Ecclesia commissum?
23. In Ecclesia delinquere dicitur, qui de loco profano latet existentem in Ecclesia.
24. Item ex Ecclesia latens existentem foris.
25. Ut & latens quem in ostio Ecclesia.
26. Excipitur praeter ea homicidia proscriptoria.
27. Non tantum Clericus, sed & laicus.
28. Proditorius homicidia quis dicitur.
29. An & pugnans cum amico aut ad sine occidens?
30. An occidens per industriam non incautum & provocatum?
31. Quid si voluntas non habeat effectum?
32. Fures an excipiantur?
33. An mandans occidi?
34. An raptores virginum?
35. An qui effraeto carcere aut elapsus de ministrorum manibus fugit ad Ecclesiam?
36. An qui captus ducitur per Ecclesiam?
37. An qui dimissus de carcere juravit se reversurum?
38. Effectus hujus immunitatis est impunitas in ipsa Ecclesia.
39. An in casum, quo non competit immunitas, reus extrahi possit per iudicem laicum.

AD majorem Ecclesiarum venerationem concessae iis immunitates. Immunitas idem est quod vacatio à muneribus, id est oneribus. Hic sumitur pro libertate quadam & exemptione ab oneribus concessa Ecclesiis, earumque ministris & rebus. Estque triplex, Personalis scilicet, Realis & Localis.

1 Personalis, personis ipsis competens, circa ea, quae corporis labore, animi sollicitudine, vigilantia perficiuntur, ut tutela, cura, portarum, murorum custodia, defensio: à quibus vacant Clerici, nisi aliud exigat necessitas; ut quando omnium agitur salus, c. 2. h. t. aut aliud postulat Dei timor, circa viduas aut alias miserabiles personas, quae maxime Ecclesiastico indigent ad munulo, can. fin. in fine Dist. 86. Est & exempta Clericorum persona à jurisdictione laicorum, quam exercere volens in Clericum

incidit in excommunicationem. Hae Navarr. in Manuali c. 27. nu. 69. quae dicitur supra De foro compet.

Realis bona Clericorum & Ecclesiarum certis, quibus tributa, vectigalia non tribuantur à laica potestate, cui non tribuantur, mel enim Deo dicitur non est amplius ferendum ad usus humanos, c. Quae in R. l. in o. Imponentes Clericis collectas communicantur, cum suis auctoribus, si non desistant, c. 4. h. t. Excepta casibus sitatis, quae merito facit Episcopum & Concedere in contributionem, tanta sit, ut laicorum non suppetat facili consulto tamen prius. Rom. Pontifici Warnel Conf. 328. nu. 2. hoc. tit. Molin. & Iure Tract. 2. Disp. 672. nu. 1. Quae Praeati lucra sedentes quae sitent potestatem quam subsidium, & extorserunt potestatem solverint, extorta praeter causam restituentur, & ultra tantumdem elargiantur, c. Quia plerique 8. h. t. Fiet & tunc à Clericis nomine earum imperatorum eorum concernunt. Hae ita in bonis & ejusque nomine possessis à Clericis, aut monialia Clericorum bona non habent immunitatem, cum non sit destinatum cultum, sed usibus serviant praedictas in c. fin. nu. 11. sup. De vita & bonis Navarr. Conf. 5. nu. 1. h. t. Covarr. in Par. nu. 3. Clericus conjugatus nequitiam vilem sibi abrogare potest, cum illi sit concessum privilegium fori & canonice gaudeat bonis Ecclesiae. Covarr. Prae. 31. nu. 9.

Localis ipsas Ecclesias, earumque territoria respicit: quae à profanis usibus veterum Canones esse aliena, in reverentia dei, fidei & cultus. Unde contractus, iudicia, & Ecclesiis habita etiam nulla sunt, maxime quidem attingentia) & alia quae satisfactionem minime respondent, ex ceteri habita, c. 1. & 4. h. t. c. 2. eod. in 6. Ecclesiasticum men iudicia in iis recte habentur, c. 1. nu. 11. q. 2.

Est & locis sacris jus asyli: quod nonnumquam esse multis docet Covarr. in Par. 2. locumque etiam apud Ethnicos haberi patet ex Corn. Tacito 3. Annal. circa 10.

tuisseque perjugium tribus generibus hominum, servis, oberatis, maleficis, ut ibidem notat Lipsius.

6 Quæritur autem, Quo jure competat hæc immunitas Ecclesijs? R. Non videri competere jure divino: nam vel esset juris divini naturalis, vel positivi. Illud dici nequit, quia non est intrinsece malum, extrahere malefactores per vim è templo, cum hoc non contineat formalem tempi irreverentiam, seclusa prohibitione. Hoc etiam dici non potest, quia jus tale neque scriptum, neque ab Apostolis traditum, neque talis traditio ex patribus, aut alia probabili via ostendi potest: ut dicendum sit humano more id inductum esse, secundum Innoc. in *c. 6. h. t.* Vid. Suarez. *de Relig. Tomo 2. lib. 3. c. 8. nu. 9.*

7 Constat autem hoc jus in eo, quod ad Ecclesiam confugiens invitus inde abstrahi nequeat, ne violetur loci sanctitas, & divinus turbetur cultus, *c. 2. §. h. t.*

8 Competit Ecclesijs non autem consecratis, sed & non consecratis, destinatis tamen per Episcopum ad cultum divinum; nec tantum in quibus divina celebrantur, *c. pen. h. t. §. ibi Abbas, Gl. in c. fin. sup. De consecr. Eccl.* sed & in quibus necdum celebrare coepta ex frequentiori Interpp sententia: propterea quod satis sit, apertam esse Ecclesiam ad eum finem. Et facit text. in *c. Ad hæc sup. De reliq. domib.* ubi locus ad usum hospitalitatis destinatus, non est mundanis usibus deputandus: neque enim domus officijs dedicata divinis, a usibus temerarijs profananda. *c. pen. h. t. Covarr. d. loco nu. 4. Suarez. lib. 3. c. 9.*

Quid si interdicta sit Ecclesia? R. Nihilominus competere: cum inter effectus interdicti non ponatur privatio istius immunitatis, pro tempore interdicti; neque ullo jure hoc sit expressum, Interdictum autem, uti quælibet alia censura, non operatur ultra, quam expressum, cum spectet ad pœnam, cujus extensio non admittitur, *Ordia De R. I. in 6. Abbas in d. l. pen. nu. 8.* ubi argumentatur à simili, Clericum interdictum suspensum, aut excommunicatum retinere nihilominus privilegium Canonis & fori. Deinde Ecclesia non delinquit, sed Clerici, quorum delictum non debet, ultra servitium à Clericis exhibendum, ei nocere,

Quid si polluta fuerit? R. Nec talem Ecclesiam delinere simpliciter esse Ecclesiam, etiam necdum reconciliatam, nec privari alijs immunitatibus, à mercatu esse liberam, à tributis, nec esse diminutam sua sanctitate in se: tantum ex institutione juris pollutam censeri in ordine ad divina officia, & funera fidelium, in terrorem Christiani populi, ut concipiat majorem circa loca sacra reverentiam; atque ita tantum habere locum effectus jure expressos, non alios, cum non peccaverit, nec pœna sine textu augetur, aut induatur.

Ecclesia autem nomine non tantum venit interius ejus ambitus, sed tota fabrica, *can. Constitutum, can. Si quis contumax xvii. q. 4.* ubi etiam porticus, atria domus Episcopalis hæc immunitate gaudere dicuntur, cum quæ religiosis adherent, religiosa habeantur, *l. de religiosis D. de rei vindic.* Quo modo portus Ecclesiæ clausis adherens hoc privilegio gaudet Covarr. *d. c. 20. nu. 18.* Suarez *d. loco nu. 7* pro quo facit, quod privilegium extendatur in circuitum ad 40. passus in majoribus Ecclesijs, 30. in minoribus, *can. Sicut eam. Destinavit vii. q. 4.* Verum ea in re standum consuetudini. De cœmeterijs non est dubitandum, si juncta sint Ecclesiæ, aut si intra illud spatium sint, vel etiam non sint, cum vel sint benedicta, vel pro loco sacro ab Episcopo deputata, ut hoc nomine mereantur exemptionem. Habent & hanc immunitatem loca alia, quæ religiosa in jure reputantur, ut Hospitalia, Monasteria, etiam quoad sua claustra, cum & illa censeantur religiosa, uti potest colligi ex *can. Ligna De consecr. Dist. 1. Vid. Covarr. d. c. 20. Peck. De jure sisten. d. c. 6. nu. 2.*

9 Q. An eadem immunitas detur confugiendi ad Sacerdotem deferentem augustissimum Eucharistia Sacramentum? R. Textum quidem ea de re non esse, rationem tamen id velle, *arg. d. c. pen. cum non minor debeatur reverentia corpori Christi, quam Ecclesijs,* quibus Christi nomine id concessum: ut procedat regula. Propter quod unumquodque est tale, ipsum magis tale, Covarr. *d. c. 20. num. 6. Peck. d. loco.*

10 Competit hæc immunitas jure civili tantum confugiens ad Ecclesias ex causa civili, non etiam ex criminali, ut patet ex *Nov. De*

De mandatis Princ. 17. §. Negue autem. Canones, quos hac in parte sequimur, omnibus fidelibus baptizatis confugientibus ad Ecclesias istam immunitatem concedunt, sive sit liber, sive servus, c. Inter 6. h. r. d. can. Si quis construmax xvii. q. 4. quae loca indistincte loquuntur, ut univertaliter sint intelligenda; quia apud Deum non est acceptio personarum. Traditur autem d. c. 6. servum, qui ex timore domini confugit ad aras, compellendum redire ad dominum, praestita tamen prius per dominum impunitate, idque jurato. Sio atrocitas domini major arguatur, major cautio ab ipso praestanda; vel potius cogetur vendere servum, arg. §. Inj. De his qui sunt sui vel al. juris. In libero homine non habet locum ista compulsio, verum de ejus causa agatur coram iudice, & citatus comparebit, per se aut per procuratorem, fierique executio in bonis, l. Praesenti 6. C. De his qui ad Eccel. confug. Quod si nec perse, nec per alium compareat, missio in bona decernatur, si ve agatur de causa civili, sive de criminali; nam & in hac debita poena corporalis vertetur in pecuniariam: hoc quippe consequitur iure asyli, Abbas in d. c. 6. nu. 8. §. 9. ubi vult, si non sit sufficiens, debere servire perpetuo ei, quem laesit, can. De raptoribus XXXVI. q. 1. ubi hoc statutum. Verum ista poena inter graviores est; ut non possit videri inflexenda, cum accedat ad corporalem, qualem Ecclesia non vult inferri. Nec obstat dictus textus, quia loquitur in crimine gravissimo, ut non sit extendenda eius decisio. Vel dicendum, illum Can. esse provincialis tantum Concilij, nec obligare totam Ecclesiam, sed tantum loca, ubi receptum. Vid. Suarez. d. lib. 3. c. 12. nu. 5. §. 6.

Ex dictis patet, cum tantum fideles baptizati hac immunitate gaudeant, non competere eam Judaeis, de quibus est expressus textus civilis in l. 1. C. De his qui ad Eccel. confug. quem videtur approbasse Pont. in d. c. 6. Ratio est, quod frustra expectant auxilium ab Ecclesia, cujus contemnunt auctoritatem; nisi verè ei se subiciant, quod judicandum est Praelatis Jul. Clarus §. ult. qu. 30. nu. 17.

Ad infideles quis rectè idem traxerit, ex rationis paritate, ut sine noxa extrahantur ab Ecclesia. Covarr. d. c. 20. nu. 11. Vers. Decimo scario, possit tamen dubitari, et eo, quod Ca-

nones non distinguant, sed indifferenter concedant immunitatem seis confugientibus ad Ecclesiam; ut non videantur atcedere ad hoc privilegio infideles. Verum, ut dictum, nonnes hac in re approbant leges civiles, excludunt Judaeos & simulantes se velles legi Christianae; ex ratione, quod non sunt Ecclesiae, quae non iudicat de ijs, qui sunt. Quae ratio & obtinet in infidelibus, & idem jus sic statuendum. Vid. Suarez. d. 3. cap. 20. nu. 9.

Excommunicatum gaudere hac immunitate verus est, cum licet contra Ecclesiam quaerit, non tamen directe eam contumaciter. Varr. d. loco. Clarus d. qu. 30. num. 18. Accedit in interdictum tum quia excommunicatus est interdictio gravior, tum quia nullatenus amittit inter ejus effectus hae poena.

Quid censendum de heretico? R. Ponderari nec eum gaudere immunitate, ut allata rationis paritate, & quia contumaciter sit indignus. Quo modo talem poenam ex Ecclesia abduci posse traditum refert Boet. Decis. 210. Quod procedit, si propter haeresim ad Eccel. confugerit, tum propter criminis atrocitatem, tum quia causa illa est Ecclesiae non valere autem ista immunitas ad Ecceliam, si vero ex alio crimine, quod est, ei non esse denegandam hanc paritatem, cum nec textus Canonici additur, nec d. l. 1. videtur ad eum pertinere, quia loquitur de non baptizatis, qui extendenda ad baptizatos, Silvest. 7. de unitas 3. q. 3. Suarez. d. c. 10. nu. 13.

Quaestio etiam est, An Clericis concessa haec immunitas? R. Hoc dicendum esse, si iura non tantum loquuntur de laicis, sed generaliter de omnibus reis, liberis & servis, c. can. Definivisti cum can. seq. xvii. q. 4. Clerici sub iis contineantur, cum non possunt deterioris esse conditionis quam laici. Quod procedit in ijs Clericis in quibus secularis potest manus injicere, quibus tamen in ministerio sunt Ecclesiae. tunc eadem in iis ratio, quae in laicis, Quod si sublati iudici Ecclesiae

dentur posse extrahi ab eo, utpote agente non tam ex vindicta quam ex zelo disciplinae, quæ non impedienda Abbas *d. c. 6. nu. 13.* Suarez *d. c. 10. num. 5.* Deinde hoc iudicium est magis medicinale, quam vindicativum, & potius spirituale, quam temporale, ut possit intra Ecclesiam fieri; nec sit, quod prohibeat illud circa personam Clerici fieri, extrahendo illum ab Ecclesia. Facit, quod alias non possent incarcerari Monachi in Monasterio delinquentes, cum illud totum sit locus immunitatis. Ubi Bern. Diaz. in *Pract. crim. c. 123.* vult, si crimen commiserit digna depositione & traditione, brachio seculari vel extrahi non posse, vel extractum brachio seculari tradendum non esse, propter loci immunitatem, *d. c. 6.* quo poena corporalis remittitur. Verum si tale sit delictum, quod Ecclesia non defendit, videtur hæc immunitas ei non profutura, secundum Covarr. *d. c. 20. nu. 16.* & Navarr. in *Manuali c. 10. n. 21.*

18 Habet locum prædicta immunitas in causa & civili & criminali. Quamvis de civili dubitent aliqui, propterea quod Canones passim loquantur de reis, quales propriè sunt, qui criminibus obnoxii, & de maleficis, ut *d. c. 6.* Verum cum lex civilis etiam iis det immunitatem, quos debitorum pondera premunt *l. 1. §. l. Praesens C. De his qui ad Eccles. confug. eamque approbet Canonica lex, d. can. Id confirmamus xvii. q. 4. §. d. c. 6.* dicendum, etiam competere ex causa civili. Ubi excipiunt aliqui debitum nomine publicorum tributorum propter textum *Nov. De mand. Princip. 17. §. Neque autem vers. publicorum.* Verum non admittenda ista exceptio, cum præjudicet immunitati per Canones concessæ, ut vult Cov. *d. loco n. 14. vers. Sed profecto.* Et rectè intuenti non videtur *d. Nov.* contraria Canonibus, cum non loquatur de extractione talis debitoris, sed de procuranda solutione, ad instar aliorum: & hoc placet Abb. *ri d. c. 6. n. 24.* Vid. Suarez *d. lib. 3. c. 11. n. 1. §. seqq.*

19 De criminalibus generalis est regula, propter nullum crimen posse reum ab Ecclesia extrahi, nisi in casibus jure exceptis, ut patet passim per jura citata, quæ generaliter loquuntur, & habent exceptionem adjunctam, cui est vis firmandi regulam in contrarium. Excepe-

runt autem jura duo crimina, publicos scilicet latrones & nocturnos agrorum depopulatores, *d. c. 6.* Et hoc ita in odium delicti, non etiam in diminutionem reverentiæ Ecclesiæ debita: noxium enim magis hoc hominum genus, quam ut defensionem aliquam mereatur.

Quæritur autem hic, I. An & alia æquè gravia excipienda fiat? R. Hoc velle eos, qui rationem paritatis volunt locum habere in poenis; sed improbabilem esse eorum opinionem cum *d. c. 6.* post generalia verba, *quantumcumque gravia*, subjungatur exceptio duplex continens duo crimina, ut ad alia non rectè extenderis istam exceptionem, quæ alias non tam foret exceptio confirmans regulam, sed tam potius destruens. Deinde in poenis non datur extensio propter solam similitudinem, eo quod jura non sine causa loquantur in particulari. Vid. Gl. in *c. In poenis 49. De R. I. in 6. §. dicta in simili D. De liberis & post. hered. instit. n. 13. §. 14.* Suarez *d. c. 11. n. 5.*

Q. II. An præter istas duas exceptiones sint & alia? R. Esse. Prima est in *c. fin. h. t.* quando scilicet est commissum in ipsa Ecclesia homicidium aut mutilatio, quod indigni sint beneficio legis ipsam committentes. Ubi textus videtur se fundare in eo, quod spe immunitatis deliquerint: ut aliqui velint eos gaudere immunitate, qui citra spem istam deliquerint in Ecclesiis. Sed dicendum indistinctè, Pontificem ibi non fundare se in ejusmodi spe, sed in qualitate delicti & injuria Ecclesiæ. Suar. *d. c. 11. n. 6.*

Q. III. An & alia delicta gravia in Ecclesia commissa censeantur excepta? R. Videri non excepta, quod *d. c. 6.* tantum in particulari loquatur de homicidio & mutilatione membri. Verum verius, & communius receptum, etiam alia delicta esse excepta, cum *d. c. 6. in princ.* agatur de excessibus generaliter, ut particulariter de homicidio & mutilatione mentio postea fiat, exempli tantum gratia, quod non limitat legem. Deinde ratio subjecta est generalis, ut etiam alia crimina comprehendat. Ideoque & qui in Ecclesia, ad quam confugit, furtum committit, ob illud inde extrahi potest, Gl. in *can. Frater in V. Sacrilegium xvii. q. 4. Wamef. Conf. 514. n. 1. h. t.*

Censetur & in Ecclesia delinquere, qui extra Ecclesiam stans in ea stantem læserit, cum

delictum executionem habeat in Ecclesia, cum eius injuria: ut ibi commissum recte dicatur, & habeat locum decisio, *d. c. fin. Covarr. d. c. 20. n. 15. vers. Vicefimo septimo, Suarez d. c. 11. num. 7. & 8.*

24 Quid si in Ecclesia stans lædat existentem foris? R. Idem dicendum esse, quia licet effectus delicti extra Ecclesiam consummetur, dicendus tamen talis absolute in Ecclesia delinquere, cum ibi exerceat actionem suam, cum gravi injuria Ecclesiae: ut secundum rationem *d. c. fin.* in eo sit puniendus, in quo deliquit. Quod & dicendum de eo, qui in Ecclesia consistens mandat famulo, ut extra eam existentem lædat, cum & ille graviter in Ecclesiam peccet.

25 Quid si in ostio Ecclesiae quis aliquem occiderit vel læserit, an careat hac immunitate? R. Ita videri, ex eo; quod prohibitum fieri in Ecclesia, censetur etiam prohibitum in ejus ostio, atrio, porticu: & expressum in *d. can. Id constitutum xvii. q. 4.* abstrahi quem non posse ab atrio Ecclesiae aut domo Episcopi. Ut habeantur quasi pars Ecclesiae, atq; ita inibi delinquens habendus sit delinquere in Ecclesia. Facit, quod statutum puniens aggredientem in domo, puniat etiam aggredientem in ostio, quod continetur appellatione domus *arg. l. Si aqua auctus 47. D. De contrab. empt.* Facit etiam, quod, ut ante dictum, hæc immunitas debeat majoribus Ecclesiis in ambitu usque ad 40. pedes, minoribus ad 30. secundum jura antiqua. Verum id passim moribus non est receptum.

26 Est & exceptus homicida proditorius, *cap. 1. inf. De homicid.* ubi talis dicitur ab altari avellendus, ut moriatur. Nisi facit, quod *d. c. 6.* tantum duo maleficorum genera excipiantur: nam hoc ideo, quod his presumantur subesse subsidia, juxta Innoc. Vel dici potest, Pontificem ibi tantum agere de duobus generibus, quæ non sunt excepta jure divino sed tantum humano: vel potius, illas exceptiones ibi positas non esse cum exclusione aliarum, ut patet ex *d. cap. fin.* ubi alias exceptiones ponit Pont. & probat dicti *cap. 1.* decisionem Trid. *Sess. 14. c. 7. reform. ac consuetudine generali Christiani orbis* ita receptum esse tradit Covarr. *d. c. 20. n. 7. in princ. Wamers. Conf. 315. h. 4.*

Ubi quaesitum, An istius *Cap. decisio* spectet ad Clericos? R. Ita velle. Abbatis summarium ejus dat, Homicidum non debere deponi ab altari missam tradi brachio seculari, ut moriatur, intelligendum de Clerico: sed sine fine, cum *d. c. 1.* loquatur generaliter, & cum locus, unde sumptum, *Excelsus* loquatur de quocumque occidente per cuius sensum non immutat Pontificis *Can. n. 7. vers. Tandem his prænatis*, *Scilicet 11. num. 10.*

Proditorius autem homicida vocatur ex proposito & animo deliberato sine perniciam & insidias occidit, sine rixâ & commota, aut post eam cellantem de re latius Menoch *Arbitr. Quest. 20. & Lud. Peguerra Decis. 34. S. 1.* maleficos etiam excipi rectius dicens, curatione, quia insidiosè occidunt.

Q. An & censendus proditorius, qui cum amico aut affine subreptus occidit? R. Si penitus res insidias videri, cum desit animus deliberatus situm enim homicidium videri nequaquam qui in defensionem alterius accurrendum impulsione, quæ deliberatum animo insidias excludit, pugnantem occidit *l. d. loco num. 9. & 10.*

Quid si per industriam occiderit incautum & revocatum? R. Probabiliter non contineri talem sub exceptione, *cap. 1. d. c. 1.* requirat duo conjunctim, scilicet industriam & per insidias, id est per insidiosam: ita enim verba illius *Cap. 1.* ponenda, ut, cum alterum deest, non locum exceptio. Et facit, quod sit eadem que ideo restringenda, ne casum excipiantur *d. c. 20. n. 7. circa fin. Suarez d. c. 20. n. 7. vers. Nee dici potest otiosè sic poni, per insidias* quia si omne homicidium per industriam peretur, non deberet poni *per insidias* duo conjunctim requirantur, & unum sine exceptio alterius.

Quid si voluntas non habeat effectum? Aliquos velle, nihilominus carere hâc immunitate, Peguerra *decis. 62. alios 101. 102.* Ceterum tamen verius esse de rigore juris, cum de hoc præse loquatur de illo, qui occidit, *cap. 1.*

verborum requirat ad eum consummatum eum subsecuto effectu. Neque enim dici potest occidisse, qui tentavit quidem, sed sine effectu. Facit, quod leges pœnales sint restringendæ.

32 **Quæsitum & de furibus, An excipiantur?**

R. Non contineri verbis, *d. c. 6. aut fin.* uti nec *d. c. 1.* Ut dicendi sint non excepti, atque ita gaudent immunitate, cum lex pœnalis non sit amplianda. Consuetudine tamen aliud obtentum esse tradit Covarr. *d. c. 20. n. 13. vers. Decimo nono*, quæ potest exceptionem inducere & immunitatem negare: ut furi etiam simplici illa non profit; quo minus confugiens ad Ecclesiam inde extrahatur ad pœnam; quam Ecclesia tacitè approbasse censetur in odium delicti, non etiam in diminutionem reverentia Ecclesiæ debitæ. Vid. Suarez *d. c. 11. num. 4.* Posito autem, furi esse immunitatem, dicendum, eam non amitti per eum ex eo, quod cum re furtiva in Ecclesia existat; quia non potest mortaliter videri in Ecclesia peccare, aut contra eam, illi injuriam inferendo, quæ nulla est: nisi velit illa abuti, rem ibi occultando, tunc enim eatenus non gaudebit immunitate, secundum rationem *d. c. fin.* quia est Ecclesiæ injurius, Suarez *d. c. 11. num. 8. in fine.*

33 **Quid de mandante occidi? R. posse videri,**

eum non excipi, quia non occidit, ut requirunt verba *d. c. 1. ne fiat extensio legis pœnalis.* Contrarium tamen verius esse, quod faciens per alium petiende sit, ac si per se faceret: neque enim hæc tam est extensio legis pœnalis, quam interpretatio ab ipso jure facta. Ubi rectè dicitur, ipsum mandatarium nihilominus venire puniendum, occiderit, secundum verba *d. c. 1.* Alia huc spectantia de assassinis tradit pluribus Covarr. *d. c. 20. n. 9.*

34 **Quid de raptoribus virginum? R. Eos sub exceptionibus**

inductis per jus novum non contineri; ut contineantur sub regula, quæ concedit immunitatem. Firmat enim exceptio regulam, quoad non excepta: & facit eod. *casu.* De raptoribus xxxvi. *q. 1.* qui concedit immunitatem. Verum canon ille non est universalis Concilii: ut Covarr. *d. loco n. 8.* velit excipi tales, quod rapinam committant, gravissimum eo in genere crimen, spectans ad latrocinium. Cujus opinio procedet de consuetudine, quæ istam exceptionem admisit, non etiam de ju-

re, quo pœnalia non extenduntur, Vid. Hippol. de Marfil. in *unic. n. 109. C. de rapto virg.* Suarez *d. c. 11. n. 17.*

Excipi & aliqui volunt eum, qui carcere effracto fugit ad Ecclesiam. Verum nullo jure titur hæc sententia nec rationi probabilis, cum tale delictum sit excusabile, propter naturalem inclinationem ad evitandam pœnam. Chassan, *ad Consuet. Burg. Rub. l. §. 5. V. S'il n'a grace n. 116.* Covarr. *d. loco n. 13. vers. Decimo octavo.* Sic & non rectè denegatur immunitas illi, qui captus & clapsus è ministri manibus ad Ecclesiam confugit: ut nec illi, qui, dum ministri eum insequuntur, prius pervenit ad loca sacra. Chassa. *d. loco n. 116. in fine.* Covarr. *d. loco n. 12.*

35 **Quid si captus ducatur per Ecclesiam, an**

gaudeat immunitate? R. Non gaudeat, secundum plerosque, quos rectè sequitur Covarr. *d. num. 13. in princ.* posseque abduci eadem viâ, quâ abductus, cum nulla vis ei inferatur, quia non intraverit Ecclesiam tamquam in locum refugii, sed per aliam ducatur tamquam per aliam viam, ut sua libertate eum non attingit, sed potius coactè. Nec faciunt paulò ante allata, quia agunt de eo, qui in sua libertate constitutus, licet non sine delicto, Ecclesiæ protectioni se commisit.

37 **Quid si aliquis è carcere dimissus juraverit**

se reversurum? R. Talem fugientem ad Ecclesiam nihilominus gaudere immunitate. Nec obstat, quod sit petiurus; quia non facit perjurii crimen, ut Ecclesia jus suum amittat ad tuendum illum. Volunt tamen restituendum esse Judici, sed cautione de impunitate pœnæ, Abbas in *d. c. 6. in fine.* Covarr. *d. n. 13. vers. Decimo octavo.*

38 **Effectus hujus immunitatis est, quod non**

possit fieri violentia in Ecclesia ei, qui eo confugit, sive in corpore, sive in rebus, quas secum adduxit; nec ei deneganda sint alimenta, aut alia necessaria, quia ea res incidere in manifestam coactionem; nec ibi existens possit ad mortem aut aliam corporalem pœnam damnari, sed ad aliam legitimam, quam præstabit, scilicet pecuniariam, juxta *d. c. 6.* quod vult eum puniri legitimè, quia non debet delictum manere impunitum. Potest & ab Ecclesia sibi injungi pœnitentia delicto conveniens. Quod si ab Ecclesia sponte abierit, dam-

nari potest etiam ad mortem, quia tantum subvenitur existenti in ea. Extrahens tenetur crimine majestatis, & capitaliter puniendus, *l. 1. §. 6. C. De his qui ad Eccl. confug.* Verum ea non est in usu, Jure Canonico volunt incurri excommunicationem ab extrahentibus, per *d. can. Definiunt xvii. q. 4.* quam tamen alii recte putant esse sententiæ ferendæ potius, quam lætæ, per *can. Id constitutum d. q. 4.* Cessat poena, quando licentia Rectoris Ecclesiæ extrahitur reus; quæ dari potest, promissâ vitæ & necis indemnitate reo.

39 Q. An in casu, quo non computat immunitas, possit reus extrahi per Magistratum sæcularem? R. Loci quidem reverentiam postulare, ut non extrahatur, nisi obtentâ licentiâ ab Episcopo Salic, *ad Auth. Si quis Cod. Ad L. Tal. de adult.* Aliter tamen secundum jus dicendum videri, & servari, ut tradit Covarr. *d. locum. 18.* & Clarus *§. fin. qu. 30. n. 10.* propterea quod non possit dici agi contra immunitatem, quæ non competit; nec loco fiat injuria, cum ab eo reus non mereatur defendi, propter criminis enormitatem, juxta *d. c. 6. §. fin. h. t.* Quæ posterior opinio procedet in locis, ubi non est recepta Gregorii XIII. Constitutio, quâ prohibuit, etiam in casu, quo cessat immunitas, extrahi reum sine licentiâ Episcopi. Est autem in casu licitæ extractionis vel abductionis cavendus omnis tumultus. Extractus taliter etiam poenâ corporali plectendus videtur, cum *d. c. 6.* non detur aliis remissio, quam qui merentur immunitatem.

TITULUS L.

Ne Clerici vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant.

SUMMARIUM.

1. Clerici quibus negotiis se immiscere nequeant.
 2. Tutelam rectè suscipiunt.
 3. Juri civili aut Medicina operam dare vetitum.
 4. Gradum in jure civili sumere & docere licet.
- C**um à sæcularibus negotiis immunitas sit concessa Clericis, non debent ea ipsi ad-

fectare, aut iis se immiscere, per quædam divino avocentur: cuiusmodi sunt Principibus laicis, quoad laica, *cap. 4. de lites laicorum nomine prosequi, c. 1. de ram laico postulare, sup. De populo, de sanguinis exercere; quales sunt depro & nisi desistant, excommunicandi, c. 1. Eandem poenam subeunt, qui seculæ dictiois officium, quod habent, exerunt, *d. c. 4. §. 1.* Præterea mercatorum exercere, *c. 6. eod.* quamvis iustum non sit iis denegandum ex necessitate, Chirurgiam exercere, sententiam dictare, aut proferre, interesse vidualguinis, purgationi vulgari, *c. pen. h. t.* Telam tamen miserabilium personarum suscipiunt, cum illæ indefensæ marceant adminiculo Ecclesiastico, proprietatem Dei, *can. fin. Dist. 80.* Non potest etiam Religiosi illis adistere, præter Superioris licentiâ, *arg. c. 2. De rit. Navar. Conf. 1. n. 3. h. t.**

Ut autem vocationi suæ promoveant Clerici, & animarum salutem rebus mundanis minimè implicari, non nisi Theologiæ aut Juris Canonici incumbere. Physicam, id est medicinam audire vetitum; uti & Leges, sub communicationis; quæ Religiosi per qui Claustrum exeuntes ad audiendum aut Leges, intra duorum mensium non redeunt, *c. 3. h. t.* Quæ poena extenditur ad Archidiaconos, Plebanos, Cantores, Personarum hæc presbyteros denique, si intra annum stiterint, *c. fin. h. t. §. c. 1. eod. in 6.* Quæ accipiendum desist, qui principibus operam dant, non item minus propter, ad majorem Canonum intelligentiam non ita facilis, nullo præmissio juris canonico Abbas in *c. fin. in fine h. t.* quo non tur contineri privatim Legibus operatur.

Quæritur, An habeat locum in sum gradum in Jure Civili, aut doctoribus R. Non videri habere locum in sum gradum, cum Canon tantum loquatur de studentibus, qui cum sit pæcialis, non tendendus. De docentibus postea dicitur propter *c. 3. h. t. V. Legenti;* quod